

УДК 76.01:676.2

Васильківська О. І.

Київський університет імені Бориса Грінченка

РОЛЬ ПАПЕРОПЛАСТИКИ У ВИРІШЕННІ ПРОЕКТНИХ ЗАДАЧ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ

Васильківська О. І. Роль паперопластики у вирішенні проектних задач графічного дизайну. У статті розглянуто тенденції розвитку способів та засобів візуалізації інформації у графічному дизайні завдяки використанню паперової пластики. Установлено, що стрімкий розвиток можливостей цифрової фотографії та засобів обробки зображень сприяє розширенню інструментальної бази дизайнера-графіка. Виявлено активне застосування пластичних засобів візуалізації поряд із традиційними художньо-графічними. Визначено ряд чинників, які дозволяють урізноманітнити методи виразності проектних розробок у дизайні реклами, плакату, книги, а саме: широкий діапазон сучасних видів паперу, потужний накопичений досвід роботи з ним в інших видах дизайну та споріднених видах мистецтва й ремесел, постійне удосконалення методів і засобів фотозйомки тощо. Наведено приклади застосування паперопластики в проектній культурі сучасного графічного дизайну. Визначено необхідність проведення наступних досліджень з метою систематизації накопиченого досвіду.

Ключові слова: графічний дизайн, паперопластика, засоби виразності, тенденції розвитку.

Васильковская Е. И. Роль бумагопластики в решении проектных задач графического дизайна. В статье рассмотрены тенденции развития способов и средств визуализации информации в графическом дизайне благодаря использованию бумажной пластики. Установлено, что стремительное развитие возможностей цифровой фотографии и средств обработки изображений содействует расширению инструментальной базы дизайнера-графика. Выведено активное применение пластических средств визуализации наряду с традиционными художественно-графическими. Определен ряд факторов, которые позволяют разнообразить методы выразительности проектных разработок в дизайне рекламы, плаката, книги, а именно: широкий диапазон современных видов бумаги, мощный накопленный опыт работы с ней в других видах дизайна и родственных видах искусства и ремесел, постоянное усовершенствование методов и средств

фотосъемки и т. п. Приведены примеры применения бумагопластики в проектной культуре современного графического дизайна. Определена необходимость проведения последующих исследований с целью систематизации накопленного опыта.

Ключевые слова: графический дизайн, бумагопластика, средства выразительности, тенденции развития.

Vasylykivska O. The role of quilling in addressing of project challenges of graphic design. It is commonly known that one of the main challenges of graphic design is information visualization. Along with it modern instrumental and methodical base of this challenge addressing has been undergoing significant changes, becoming more many-sided. This is contributed by adoption of experience from other industries, broadening the options of digital photography and onrush of computer technologies. In the project culture of graphic design, the priority is initially given to artistic and graphic means of design intents delivery. Besides, in the best specimens of world projects of advertisement, poster, book designs you may note an extensive use of quilling methods. Thus, a necessity to scrupulously review the role and systematization of quilling means relating to addressing of project challenges of graphic design exists.

The problem of using quilling in the process of design objects modelling is not new, it was addressed by theorists and practitioners of design for over one hundred years. However, traditionally only peculiarities of paper usage as a dummy material in designing of objects of industrial design and environmental design are subject to analysis. Specificity of quilling culture application in graphic design requires a separate reviewing and generalization.

The aim of this article is to review modern trends in development of ways and means of solving of graphic design objects by quilling methods. The author has reviewed the trends in development of visual information methods in graphic design thanks to quilling usage.

It is commonly known that the volume of promotional materials is constantly growing, thus complicating the process of their differentiation, remembering and recognition by consumers. It is also established according to the data from various sources that a human perceives 80–90 % of information by organs of sight, which results in strengthening of requirements to modern projects concerning their expressiveness, understandability, brightness to improve remembering. Therefore, capabilities to address this problem lie primarily in a traditional area of search of comprehensible, clear, easy to understand artistic images, which is the main task of graphic designer. Along with it the tools of impact on other sensory organs: hearing, taste, smell, touch, balance, contributing to easier insight into the object and its comprehension, are used more frequently. Thus, it may be noted that various ways of complex impact on consumers' sensory organs is one of tendency of advertising industry development, which actively grows.

The tendencies of combining the impact on various sensory organs also push for search of new means of expressiveness in designing of graphic design objects. The change of requirements to artistic and graphic kind of design activity reflected on the change of approaches to formation of tool base. At present unconventional

Рецензент статті: Світлична О. М., кандидат мистецтвознавства, доцент, кафедра дизайну, Інститут мистецтв, Київський університет імені Ю. Грінченка

Стаття надійшла до редакції 19.12.2016

techniques and technologies of creativity projects performance penetrate more frequently and deeply into the area of professional graphic design, traditional technologies interlink with related art forms, designers refer to ancient and modern kinds of handicrafts.

Application of various kinds of paper has long been defined one of the strongest sources of enrichment and diversity of designer activity. From those times, when paper from the surface for representation has turned into construction material, the sphere of its application has been permanently widening. Paper properties as the most available material, which is considered rather simple as to mastering work with it, has a wide range of qualities to implement various volumetric and spatial ideas, are commonly known.

Due to wide capabilities for experimental designing form making, which are assured by paper properties, this construction material is fairly recognized a many-sided phenomenon in project culture of modern design. As a construction material paper in graphic design is more frequently perceived as a carrier of graphic information in packaging design. Along with it world experience of paper application in designing of objects of printed advertisement, poster design, book design speaks for the rampant deployment of the sphere of its capabilities.

It should also be emphasized that in designing of graphic design objects paper plays the role of not only a dummy material, but also a final product in designing of books, promotional leaflets, business cards, etc. Constructive properties of various kinds of paper open new capabilities for creation of original forms and structures of the mentioned objects, provide for capacity to transformation, for example, in popular folding books with relief or dimensional internal elements. The author has detected active application of plastic means of visualization along with traditional artistic and graphic ones and given examples of quilling application in designing of graphic design objects.

The article also defines a number of factors, which enable to vary the methods of expressivity of project designs in graphic design, namely: a wide range of modern types of paper; strong accumulated experience of work with it in other kinds of design and related kinds of arts and handicrafts, permanent improvement of methods and means of photographic surveying, etc. Review of existent projects of modern print media with elements of texture and relief solution showed that modern types of paper have extremely powerful form making capabilities. The analyzed developments of graphic designers demonstrate capabilities of application and combination of all actions, which may be made with the paper. Enrichment of expressivity means while quilling application is established. Also the article reviews some aspects of widening of graphic designer's tool base, promoted by the onrush of possibilities of digital photography and means of images processing.

As a result of the conducted investigation it was established that modern approaches to addressing of project challenges of graphic design are not limited by application only traditional artistic and graphic means. Synthesis of different kinds of graphic and plastic arts may contribute to significant broadening of designer's tool base, become a base to obtain original solutions and detection of new non-standard, author's means of im-

age creation. The necessity of conducting the following investigations in order to systematize the accumulated experience in application of quilling in project culture of graphic design is established.

Keywords: graphic design, quilling, means of expressiveness, trends of development.

Постановка проблеми. Загальновідомо, що однією з основних задач графічного дизайну є візуалізація інформації. Поряд із тим, сучасна інструментальна та методична база вирішення даної задачі зазнає суттєвих змін, стає різноманітнішою завдяки запозиченню досвіду інших галузей, розширенню можливостей цифрової фотографії та стрімкому розвитку комп'ютерних технологій. Відомо, що в процесі проектування, зокрема макетування об'єктів промислового та архітектурного дизайну, застосування паперу є традиційною технологією. У проектній культурі графічного дизайну перевага надається насамперед художньо-графічним засобам передання проектних задумів. Разом із тим, у найкращих зразках світових проектів дизайну реклами, плакату, книги можна спостерігати широке застосування методів і засобів пластичного моделювання з різних видів паперу, тобто паперової пластики. Отже, існує необхідність детального розгляду ролі та систематизації засобів паперопластики щодо вирішення проектних задач графічного дизайну з метою ефективнішого застосування та обґрунтованого впровадження в навчальний процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема застосування паперової пластики в процесі моделювання об'єктів дизайну не є новою, до її вирішення звертались теоретики і практики дизайну протягом більше ста років. Відомо, що формування теоретичних підвалин закладено роботами Ф. Цайєра, експериментами японських дизайнерів М. Чайтані, К. Наказої. Суттєві дослідження застосування паперопластики у тривимірному макетуванні відтворені у виданнях та проектних розробках І. Т. Волкотруба, В. Зінченка, Є. Лазарева, Л. Сімоніка, Ю. Соловйова, Ю. Сомова, П. Татіївського, Б. Н. Рахманінова, В. Ф. Колейчука, А. І. Волкова, В. Н. Гамаюнова та багатьох інших. Детальному розгляду визначення значущості, ролі й місця паперопластики в проектній культурі дизайну присвячено дослідження Ю. А. Вассерчук. Проте традиційно підлягають аналізу лише особливості застосування паперу як макетного матеріалу в проектуванні об'єктів промислового дизайну й дизайну середовища. Специфіка застосування культури паперової пластики у графічному дизайні потребує окремого розгляду й узагальнення [2; 5].

Мета статті. Розгляд сучасних тенденцій розвитку способів та засобів вирішення об'єктів графічного дизайну методами паперопластики.

Об'єкт дослідження — засоби виразності об'єктів дизайну реклами, плакату, книги.

Предмет дослідження — різноманітні методи пластичного вирішення проектних задумів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Як відомо, з розвитком рекламної індустрії стрімко зростає попит на фахівців графічного дизайну. Проте сферою діяльності дизайнера-графіка у нинішній час є не лише друкована реклама та інші види сучасних друкованих засобів інформації, а й різноманітні електронні носії рекламної продукції. Обсяги рекламних матеріалів непинно зростають, що ускладнює процес розрізнення, запам'ятовування й упізнання їх споживачами. Сьогодні можна стверджувати: споживач фактично не читає відомості, які містяться на різних носіях, а зчитує інформацію, що суттєво скорочує час на аналіз, осмислення та розмірковування. Також установлено за даними різних джерел, що людина сприймає 80–90 % інформації органами зору, це спричинює посилення вимог до сучасних проєктів щодо їхньої виразності, зрозумілості, яскравості для покращення запам'ятовування. Тому можливості вирішення цієї проблеми лежать, у першу чергу, в традиційній площині пошуку доступних для сприймання, ясних, дохідливих художніх образів, що є основною задачею дизайнера-графіка.

Поряд із тим, усе частіше застосовуються інструменти впливу й на інші органи чуттів: слуху, смаку, нюху, дотику, рівноваги, що сприяє полегшенню проникнення у сутність об'єкта та його осмислення. Виробники друкованої продукції, наприклад типографія «Вольф» (м. Київ), пропонують застосування нових інноваційних технологій у виготовленні паперу, які надають відчуття оксамиту на дотик [1]. Також сьогодні складно здивувати жінку сторінками каталогу парфумів, які розливають їхні запахи при дотику тощо. Отже, можна зазначити, що різні способи комплексної дії на органи чуттів споживачів є одним із напрямків розвитку рекламної індустрії, який активно розвивається.

Тенденції поєднання впливу на різні органи чуттів спонукають до пошуку нових засобів виразності в проєктуванні об'єктів графічного дизайну також. Відомо, що існує чимало способів досягнення необхідної виразності творів, до яких художники-графіки звертались з прадавніх часів. Оскільки сьогодні творчість художника-графіка поступово трансформувалась у проєктну діяльність графіка-дизайнера, це також відбилося на розширенні комплексу вимог до його фахових компетенцій, а саме: «Він повинен мислити як філософ, історик, соціолог, психолог, творити як художник, графік, скульптор, конструктор: глибоко усвідомлювати об'єкт проєктування, його функції, вплив на людину і навколишнє середовище; уміти синтезувати евристичне, художньо-образне, раціонально-логічне та аналітичне мислення» [3, с. 11].

Таке потужне змінення вимог до художньо-графічного виду дизайнерської діяльності відбилося і на зміні підходів до формування інструментальної бази. У проєктній діяльності є цілком природними постійні пошуки нових можливостей не лише для передання власних емоцій і відчуттів, а й формування певного сприйняття споживачем. У вирішенні цієї задачі

важливу роль відіграють постійне удосконалення існуючих та розшукування нових матеріалів, інструментів та технологій. Відомо, що в усі часи люди прямо чи опосередковано використовували технічні й наукові досягнення для художнього самовираження та відкриття нових небокраїв у творчій, проєктній діяльності [5]. У даний час усе частіше й глибше у сферу професійного графічного дизайну проникають нетрадиційні техніки й технології виконання творчих проєктів, традиційні технології переплітаються зі спорідненими видами мистецтв, спостерігається звернення дизайнерів до прадавніх та сучасних видів ремесел.

Одним із найпотужніших джерел збагачення й урізноманітнення дизайнерської діяльності давно визнано застосування різних видів паперу. З тих часів, як папір із зображувальної поверхні перетворився на конструктивний матеріал, сфера його застосування постійно розширюється. Загальновідомими є властивості паперу як найдоступнішого матеріалу, котрий вважається досить простим щодо оволодіння роботою з ним, має широкий діапазон якостей для реалізації різноманітних об'ємно-просторових ідей. Слід також зазначити, що папір сьогодні випускається у надзвичайно різноманітному спектрі його видів: від найтоншої напівпрозорої, жорсткої кальки або найм'якшої серветки до багатошарового картону, в тому числі й гофрованого, має неймовірне різноманіття видів фактури поверхні.

Завдяки широким можливостям для експериментального дизайнерського формоутворення, які забезпечуються властивостями паперу, цей конструктивний матеріал справедливо визнано багатограним явищем у проєктній культурі сучасного дизайну. Разом із тим, зазначені вище якості паперу традиційно прийнято розглядати лише в процесі макетування у сферах промислового або архітектурного дизайну. Як конструктивний матеріал у графічному дизайні папір найчастіше сприймається як носій графічної інформації в дизайні пакування. Разом із тим, світовий досвід застосування паперу у проєктуванні об'єктів друкованої реклами, дизайну плакату, дизайну книги засвідчує стрімке розгортання сфери його можливостей, приклади яких наведено на іл. 1.

Слід також зазначити, що у проєктуванні об'єктів графічного дизайну папір відіграє роль не лише макетного матеріалу, а й остаточного продукту в дизайні книги, рекламних буклетів, візитівок тощо. Конструктивні властивості різних видів паперу відкривають нові можливості для створення оригінальних форм та структур зазначених об'єктів, забезпечують здатність до трансформації, наприклад, у популярних розкладних книгах з рельєфними або об'ємними внутрішніми елементами, приклади яких наведено на іл. 2.

Як уже було зазначено, використання формотворчих властивостей паперу не обмежується етапом макетних розробок. Широкий діапазон його зображувальних якостей усе активніше застосовується для

пластичної розробки площинних композицій також. Різні види паперу дозволяють розвивати у третьому вимірі над площиною аркуша практично всі графічні елементи від точки до плями. Відомо також, що з точки зору проектування об'єктів графічного дизайну найважливішими властивостями у вирішенні поверхні є колір, фактура й світлотінь. Традиційно для передання цих властивостей поверхонь передбачається застосування в першу чергу засобів художньо-графічної візуалізації. Разом із тим, пластична візуалізація також має потужний ресурс для формування художнього образу та посилення розкриття його ідейно-художнього змісту й стилю. Більше того, в існуючих проектах з елементами паперопластики найчастіше спостерігається поєднання різних засобів виразності: як графічних, так і пластичних.

Передання фактури й світлотіні засобами графіки має певні відмінності у порівнянні з можливостями вирішення цієї задачі засобами паперової пластики. Відомо, що передання глибини простору на площині є задачею, яку дизайнеру доводиться вирішувати досить часто. При цьому видимі форми реальних об'єктів при зображенні їх на площині або вигнутій поверхні моделюються з урахуванням особливостей зорового сприйняття [5]. Відомо, що активним елементом та чинником формування такого сприйняття простору є освітлення. При розробці образу засобами паперопластики з'являються нові можливості не лише застосування реального світла для отримання необхідних ефектів, а й свідомого управління його особливостями.

Слід також зазначити, що моделювання фактурних, рельєфних структур художньо-графічними або пластичними засобами ставить за мету викликати у споживача певні чуття дотику й рівноваги. Проте, як зазначалось вище, розпізнавання та формування цих чуттів при застосуванні пластичних засобів відбувається легше, безпосередніше, що зменшує зусилля й час на осмислення образного вирішення. Оскільки розробки з елементами пластики передбачають наступну фотофіксацію, такі проекти можна вважати проміжною ланкою між графічними засобами передання простору та фотографіями реальних фактур, рельєфних поверхонь та об'ємних форм.

Розгляд наявних проектів сучасних друкованих засобів інформації з елементами фактурного й рельєфного вирішення показав, що сучасні види паперу мають надзвичайно широкі формотворні можливості. Проаналізовані розробки дизайнерів-графіків демонструють можливості застосування та комбінування усіх дій, які можна чинити з папером, а саме: рвати, м'яти, згинати, різати, скручувати (іл. 3). Удосконалюються також і способи з'єднання фрагментів композиції: поряд із традиційними способами роботи з різними видами клею, все більше поширюються методи безклеювого з'єднання елементів

проекту, так звані «замкові застібки» (див. іл. 2, візитівка Stol & Stul). Поряд із цим слід зазначити удосконалення і збагачення способів роботи з лінійними елементами композиції та жорсткими й пластичними оболонками при застосуванні паперової пластики. Так, усе частіше серед розробок дизайнерів-графіків зустрічаються проекти, виконані в техніці колажу, асамбляжу, торцевої аплікації або квілінгу, гофрованих форм, запозичення з дизайну текстилю різних способів плетіння тощо.

Безумовно, розвитку й розгортанню сфери застосування паперопластики в графічному дизайні сприяє розширення діапазону можливостей сучасної цифрової фотографії та технологій комп'ютерної обробки зображення, що стало одним із найпотужніших інструментів в індустрії реклами. Проте поряд із можливостями управління властивостями реального світла при фотофіксації проектів сучасна фотографія дозволяє ще й змінювати в широкому діапазоні їхній масштаб. Так невелика за розміром композиція з елементами паперопластики, наприклад формату А4 або А5, після обробки й масштабування може стати частиною рекламного білборду або графічного оформлення інтер'єру. Також суттєво відсуває межі та додає нових можливостей розвиток та поширення макрофотографії для зображення дрібних об'єктів, як, наприклад, застосування техніки квілінгу в розробці корпоративного стилю студією PaperGraphic (іл. 4) [6]. Слід зазначити, що змінення та розширення можливостей сучасної фотографії щодо створення різноманітних художніх ефектів, досягнення 3D фотозйомки, аналіз новітніх технологій у цифровій фотографії, пов'язаних із її комп'ютерною обробкою, також є об'єктами численних наукових досліджень [4, с. 130].

Висновки й перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження встановлено, що сучасні підходи до вирішення проектних задач графічного дизайну не обмежуються застосуванням лише традиційних художньо-графічних засобів. Синтез різних видів графічних та пластичних мистецтв може сприяти значному розширенню інструментальної бази дизайнера-графіка, стати основою отримання оригінальних рішень та виявленню нових нестандартних, авторських засобів створення образу.

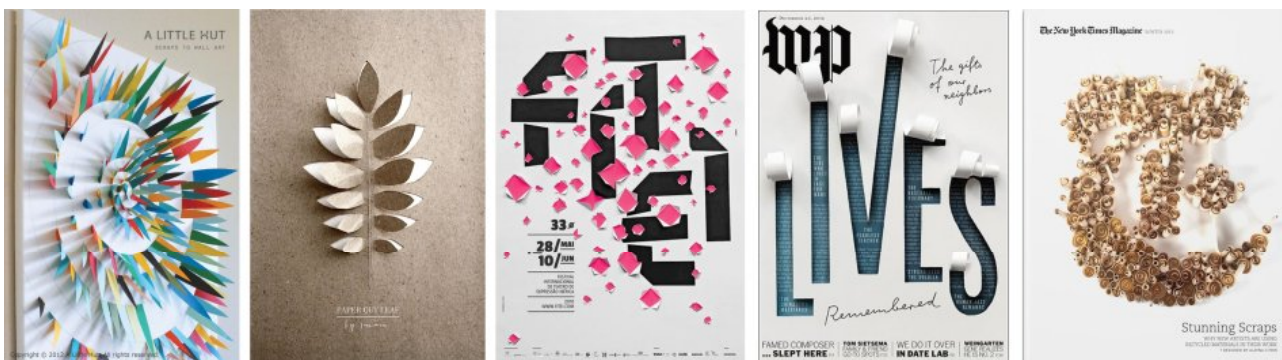
Разом із тим, накопичений досвід застосування різних видів паперопластики до вирішення завдань графічного дизайну потребує проведення подальших досліджень із метою їхнього впорядкування. Формування теоретичної бази технологій паперової пластики сприятиме виникненню нових методів та засобів роботи з усім різноманіттям сучасних видів паперу, дозволить повніше й ефективніше їхнє застосування як у навчальному процесі, так і в проектній культурі графічного дизайну в цілому.

Іл. 1. Приклади проектів рекламного постера Юлії Бродської, ілюстрування книги Еіко Ояла та фірмового знака Sabeena Karnik

Іл. 2. Приклади проектів з елементами-трансформерами: буклет ІКЕА, фрагмент рекламного каталогу Lacoste та візитівка Stol & Stul

Іл. 3. Приклади застосування різних технологій у дизайні рекламних постерів та обкладинки The New York Times Magazine

Іл. 4. Елементи корпоративного стилю, розроблені студією PaperGraphic

Література:

1. Бумага нового поколения SoftTouch / Всеукраинская сеть типография «Вольф». URL : <https://wolf.ua/help/barkhatnaya-bumaga-baterflyaj> (дата звернення : 19.12. 2016).
2. Васерчук Ю. А. Бумагопластика в проектной культуре дизайна : материал, технология, принципы моделирования : дис. ... канд. искусствоведения : 17.00.06 / Всерос. науч.-исслед. ин-т техн. эстетики. М., 2007. 327 с. : ил.
3. Основи дизайну : підручник для 10 кл. загальноосв. навч. закл. Профільн. рівень / В. В. Вдовченко, Т. О. Божко, А. С. Сімонік та ін. ; за ред. В. В. Вдовченка. Київ : Педагогічна думка, 2010. 304 с. : іл.
4. Підгурний І. С. Сучасні тенденції розвитку технології фотографії // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв / за ред. В. Я. Даниленка. Харків : ХДАДМ. 2015. № 7. С. 126–130.
5. Яцюк О. Основы графического дизайна на базе компьютерных технологий. СПб. : БХВ-Петербург, 2004. 240 с. : ил.
6. We Are A Paper Graphic Design Company // PaperGraphic. URL : <http://www.papergraphic.co.uk/news.htm> (дата звернення : 19.12. 2016).

References:

1. *Bumaga novogo pokolenija SoftTouch* [Paper new generation]. Vseukrainskaja set' tipografija "Vol'f". Available at : <https://wolf.ua/help/barkhatnaya-bumaga-baterflyaj>. [In Russian].
2. Vaserchuk, Ju. A. (2007). *Bumagoplastyka v proektnoj kul'ture dizajna : material, tehnologija, principy modelirovanija* [Bumagoplastika in project design culture : material, technology, modeling principles]. Candidate's thesis. Moscow. [In Russian].
3. Vdovchenko, V. V., Bozhko, T. O. & Simonik, A. S. et al. (2010). *Osnovy dizajnu* [Fundamentals of Design] : pidruchnyk dlya 10 kl. zahal'noosv. navch. zakl. Profil'n. riven'. V. V. Vdovchenko (ed.). Kyiv : Pedagogichna dumka. [In Ukrainian].
4. Pidhurniy, I. S. (2015). *Suchasni tendentsiyi rozvytku tekhnologiyi fotohrafiyi* [Modern trends in technology photography]. *Visnyk Kharkivs'koyi derzhavnoyi akademiyi dizaynu i mystetstv* — *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Arts and Design* (no. 7, pp. 126–130). Kharkiv : KhDADM. [In Ukrainian].
5. Yatsyuk, O. (2004). *Osnovy graficheskogo dizajna na baze komp'yuternykh tehnologij* [Basics of graphic design on the basis of computer technologies]. Sankt-Peterburg : BHV-Peterburg. [In Ukrainian].
6. We Are A Paper Graphic Design Company. PaperGraphic. Available at : <http://www.papergraphic.co.uk/news.htm>. [In English].